

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

 Гілея

Науковий вісник

Випуск 138 (№ 11)

Ч. 1, Історичні науки

Київ – 2018

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно

Фахове видання
з історичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
№ 1328 від 21 грудня 2015 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації: серія КВ № 22632-12532ПР від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:
Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 3 від 26 жовтня 2018 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Кивлюк О. П., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Муляр В. І., д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)

Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Арменія, Єреван)

Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України (Україна, Київ)

Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія з історичних наук:

Войцехівська І. Н., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Дробот І. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Журба М. А., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Лазько Г. Г., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)

Лисак В. Ф., д-р іст. наук, проф. (Україна, Маріуполь)

Мезга М. М., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)

Михайлюк В. П., д-р іст. наук, проф. (Україна, Старобільськ)

Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Сушко О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Чернега Л. М., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Шاپовал Ю. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2018. – Вип. 138 (11). Ч. 1. Історичні науки. – 224 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем сучасної науки в умовах полікультурного глобалізаційного суспільства. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

ISSN 2076-1554

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Academy of Sciences of Ukraine

Publish House Hileya

Hileya
SCIENTIFIC BULLETIN

Volume 138 (No. 11)
Part 1, Historical sciences

Kyyiv – 2018

The collection is founded in 2004. Printed on a monthly basis

**Scientific professional publication
on history order of the Ministry of Education and Science
No. 1328 dated 21 December, 2015 (re-registration)**

Certificate of printed mass media's state registration (re-registration): Series KB № 22632-12532IIP from April 17th, 2017

Printed by decision
of National Pedagogical Dragomanov University (protocol № 3 from October 26th, 2018)

The collection is a member of international database

Google Scholar; Index Copernicus (Poland); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (India).

Honored Chief Editor:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Chief Editor:

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Co-editor:

Kyвлиuk O. P., Doctor of Philosophical Sciences, Senior Scientist, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Muliar V. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Zhytomyr)

Editorial board:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zelenkov A. I., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Belarus, Minsk)

Kolesnyk V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Myrzakhanian R., Doctor of Historical Sciences, (Armenia, Ierevan)

Mykhalchenko M. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Rafalskii O. O., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Saveliev V. L., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Soldatenko V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Stepyko M. T., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Editorial board Historical Sciences:

Voitsekhivska I. N., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Drobot I. I., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zhurba M. A., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Lazko G. G., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Belarus, Minsk)

Lysak V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Mariupol)

Mezga M. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Belarus, Homel)

Mykhailiuk V. P., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Starobilsk)

Stoian T. A., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Sushko O. O., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Chernega L. M., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Shapoval Y. I., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Hileya: Scientific Bulletin. – Kyiv : «Publishing house «Hileya», 2018. – Volume 138 (№ 11). Part 1. Historical Sciences. – 224 p.

The collections' concept is based on a multifaceted scientific coverage of the problems of formation of informational civilization. The main headings cover areas of historical, philosophical and political sciences. It is designed for specialists in the humanities and socio-political sciences.

УДК 94:614«1881–1938»

**ВАСИЛЬ ФЛОРОВИЧ СМІРНОВ
(1881–1938 РР.) – ТРАГІЧНА ДОЛЯ
ПОМІЧНИКА НАЧАЛЬНИКА
ХАРКІВСЬКОГО ПОЖЕЖНОГО ТЕХНІКУМУ**

VASILY FLOROVYCH SMIRNOV (1881–1938)
– A TRAGIC FATE OF THE ASSISTANT CHIEF OF THE
KHARKIV FIRE-FIGHTING TECHNICAL SCHOOL

Харламов М. І.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін,
Національний університет цивільного
захисту України (Харків, Україна), e-mail:
mike1982kharlamov@gmail.com,
ORCID: ID 0000–0002–5289–0290

Kharlamov M. I.,

Ph.D. (historical sciences), Associate Professor,
Associate Professor of department of social and
humanitarian disciplines of the National university of
civil protection of Ukraine (Kharkiv, Ukraine),
e-mail: mike1982kharlamov@gmail.com,
ORCID: ID 0000–0002–5289–0290

Метою дослідження є розгляд основних віх життя Василя Смирнова, одного з професіоналів пожежної справи України, які покращували стан пожежної безпеки на теренах СРСР та УСРР, в останні роки життя брандмейстера м. Харків та помічника начальника Харківського пожежного технікуму з навчальної роботи. Розглядаються невідомі раніше факти арешту та слідчих дій щодо В. Ф. Смирнова. В статті використовувалися проблемно-хронологічний, біографічний та історико-системний методи дослідження, що дозволили об'єктивно підійти до аналізу вказаних наукових аспектів. Дана наукова стаття базується на матеріалах маловивчених наукових видань пожежного профілю, а також матеріалах кримінальної справи В. Ф. Смирнова, що знаходиться у Галузевому архіві Служби безпеки України у Харківській області.

Ключові слова: Василь Флорович Смирнов, пожежний технікум, брандмейстер, навчальна програма, пожежні дисципліни, репресії.

The purpose of the study is to consider the main aspects of the life of Vasyly Smirnov, one of the Ukrainian fire specialists who improved the state of fire safety on the territory of the USSR and the Ukrainian SSR, in recent years the life the fire-master of Kharkiv and the assistant chief of the Kharkiv fire-fighting technical school of educational work. The previously unknown facts of arrest and investigative actions to V. F. Smirnov are considered. The article used problem-chronological, biographical and historical-system research methods, which allowed to objectively approach the analysis of the mentioned scientific aspects. This scientific article is based on materials of little-studied scientific publications of the fire profile, and materials of the criminal case V. F. Smirnov, located in the Sectoral Archive of the Security Service of Ukraine in the Kharkiv region.

Keywords: Vasyly Florovych Smirnov, fire department, fire engineer, curriculum, fire disciplines, repressions.

Слід сказати, що дослідження діяльності репресованих керівників пожежної справи УСРР у міжвоєнний період в Україні є такою науковою тематикою, що майже не розглядалася українськими науковцями. Окремі питання цього напрямку у своїй роботі піднімали П. П. Ключ, В. Г. Палюх, В. П. Пустомельник [2], аналіз діяльності деяких українських пожежних фахівців проводився у роботі «Пожарные Харьковщины» [3], там була інформація і про В. Ф. Смирнова. Однак у зазначених роботах не було вказано про долю Смирнова після арешту. Нами були знайдені, раніше не доступні, архівні джерела, звідки ми

дізналися про сумну долю Василя Смирнова. Вказана наукова проблематика, на нашу думку, безперечно, має науково актуальний характер, оскільки проливає світло на долю видатного пожежного фахівця України, несправедливо засудженого та репресованого комуністичною владою. Метою даної роботи є розгляд життя та діяльності Василя Флоровича Смирнова, спеціаліста з пожежної справи, помічника начальника з навчальної роботи Ленінградського та Харківського пожежних технікумів.

Василь Флорович Смирнов народився 21 грудня 1881 року у м. Санкт-Петербург у родині титулярного радника Флора Євстаф'євича Смирнова [1, с. 7]. Своє життя він зв'язав з вогнеборчої справою. Закінчив курси пожежних техніків у м. Санкт-Петербург та став працювати брандмайором Петровського пожежного ордену [1, с. 7]. Відзначався високим рівнем підготовки та майстерності на пожежах ще до першої світової війни [3, с. 102].

Діяльність В. Ф. Смирнова в пожежній охороні м. Петроград стає більш помітною після більшовицького перевороту 1917 року. Він приймає активну участь в оргкомітетах з підготовки та проведенню з'їздів Російського пожежного товариства, а на 8 з'їзді обирається членом президії. Пожежну справу Смирнов суміщає з суспільною діяльністю. Він активно бере участь у складі виставкового бюро, що було створене при міському пожежному відділі, за що 12 листопада 1920 року був відмічений подякою у наказі завідувача пожежним відділом В. С. Екташева [3, с. 103].

Смирнов добивався від пожежних частин та міської влади переведення пожежного обозу з кінної тяги на автомобільну. У 1923 році лише 5 пожежних команд Петрограда мали пожежні автомобілі, а у січні 1924 року за сприяння Василя Флоровича було придбано ще 15 вантажних автомобілів марки «Паккард» та 5 машин марки «Федераль», що були переобладнані у автонасоси та автогазолінійки, були придбані три автодрабини «Магирус». Пожежний реманент, який залишався не потрібним (кінно-бочкові ходи, парові труби тощо) було перевезено на «Базу запасних пожежних ходів» [3, с. 106].

Велику увагу В. Ф. Смирнов приділяв пожежно-профілактичній роботі. Своім наказом від 25 серпня 1922 року усі пожежні працівники Петрограда мали активно займатися профілактикою пожеж у себе в районах. Для цього їм надсилалися вказівки, інструкції, посібники та інші потрібні матеріали. За свою роботу Смирнов та пожежні північної столиці СРСР Постановою Колегії НКВС РРФСР від 4 червня 1923 року були занесені на Дошку Пошани, як краща пожежна команда «За проявленные всеми ее служащими и рабочими величайшие усилия и напряжения не только в имуществе и боеспособности команды в тяжелые годы начала строительства первой в мире РСФСР, но и к улучшению технических средств, так и боевых качеств всего состава команды на охрану города Петрограда от пожаров» [3, с. 106].

В середині 1920–х років Василь Смирнов переходить на роботу помічником начальника Петроградського пожежного технікуму з навчальної роботи. На цій посаді він пропрацював до 1935 року, коли згідно розпорядження Відділу пожежної охорони Харківського обласного управління НКВС наказом №64 від 22 липня 1935 року Василь Фролович Смирнов був призначений на посаду помічника начальника Харківського пожежного технікуму з навчальної роботи [2, с. 13].

Як зазначав Євген Пилипович Беспалов, один з курсантів, а згодом викладачів Харківського пожежного технікуму у 1930–х роках – «...З приходом на посаду начальника учбового відділу В. Ф. Смирнова стан організації навчального процесу стан змінюватися. У більшій мірі стала приділятися увага вивченню спеціальних пожежних предметів в технікумі. Сам Василь Фролович став викладати пожежну профілактику та пожежну тактику у ряді навчальних груп. Ми одразу відчули та впевнилися у його відмінних та теоретичних знаннях предметів, вмінні навчати, великому досвіді практичної, організаторської та керівної роботи у пожежній охороні» [3, с. 108].

Смирнов багато уваги приділяв підготовці та проведенню практичних занять, особливо на об'єктах міста Харків. Він заздалегідь готував завдання для підготовки студентів, щоб вони проробляли не тільки теоретичний матеріал з предмету, але й зі суміжних дисциплін. Серйозна увага приділялася розробці планів та методичних рекомендацій для проведення лекцій. Він особисто розглядав та затверджував методичні документи для проведення кожного заняття викладачами технікуму, корегував їх та проводив методичні інструктажі.

За його часів перебування на посаді начальника навчальної частини переоблаштовувалися та вдосконалювалися лабораторії фізики та зв'язку, кабінети пожежної профілактики, тактики пожежогасіння, пожежного озброєння тощо. Помічником начальника Харківського пожежного технікуму з навчальної роботи В. Ф. Смирнов працював близько двох років. Наказом НКВС СРСР №1870 по особовому складу від 7 листопада 1937 року його було звільнено з посади [3, с. 112].

У страшні часи репресій Василь Фролович Смирнов був заарештований НКВС УСРР. В ході розгляду його справи йому незаконно інкримінували зв'язок з іноземною розвідкою. Його було засуджено за статтею 54–6 УК УРСР. У вирокі В. Ф. Смирнову було написано наступне – «...слідством було встановлено, що колишній помічник начальника Харківського пожежного технікуму Смирнов Василь Фролович у 1925 році був завербований для проведення шпигунської роботи естонською військовою розвідкою, її агентом – директором Ревельської музикальної консерваторії Яном Денисовичем Тамм. ... Смирнов у 1923 році зблизився зі своїм родичем Я. Д. Таммом агентом естонської розвідки, а згодом у 1925 році при зустрічі з ним у Ленінграді, дав згоду на проведення шпигунської роботи на

користь, збирати та передавати відомості про промислові та військові об'єкти Ленінграду. На основі вищевикладеного, Смирнов Василь Фролович 1881 року народження, росіянин, громадянин СРСР, безпартійний, з середньою освітою, що судився у 1924 році по 114 статті, до арешту займав посаду помічника начальника навчального відділу Харківського пожежного технікуму НКВС – звинувачується у тому, що був завербований агентом естонської розвідки для проведення шпигунської роботи» [1, с. 23].

Рішенням Народного комісару внутрішніх справ СРСР Єжова та Генерального прокурора СРСР Вишинського від 30.12.1937 року Смирнова Василя Фроловича було засуджено на смерть [1, с. 25]. Двадцять другого січня 1938 року у м. Харкові його було розстріляно про, що було складено відповідний акт [1, с. 26]. У 1989 році його було посмертно реабілітовано рішенням Військового прокурора київського військового округу генерал-майора юстиції А. І. Фролова [1, с. 30].

За своє життя Василь Фролович Смирнов відзначався принциповістю та високим рівнем підготовки у пожежній справі. Він показав себе з найкращого боку на посадах керівника пожежної охорони у Санкт-Петербурзі (Петрограді), помічника начальника Ленінградського та Харківського пожежного технікумів з навчальної роботи. Однак жорстока машина тоталітарного ладу СРСР знищувала підозрілих для неї осіб, а також професіоналів своєї справи у той час. Справа істориків є у відновленні історичної правди, у поверненні з забуття імен жертв сталінських репресій. У подальших наукових розвідках можливий аналіз життя та діяльності Миколи Васильовича Михайлова – начальника пожежної охорони м. Харків у 1920–х – 1930–х роках.

Список використаних джерел

1. Галузевий Державний архів Служби безпеки України у Харківській області, Фонд основний, Спр.030151 (Кримінальна справа Смирнова В. Ф.), 30 арк.
2. Клус, ПП., Палюх, ВГ., Пустомельник, ВП., 1998. 'Кузнеца огнеборцев: Очерк истории Харьковского института противопожарной безопасности. К 70-летию со дня основания', Харьков: *Фолио*, 272 с.
3. Клус, ПП., Палюх, ВГ., 2006. 'Пожарные Харьковщины (очники, посвященные 350-летию г. Харькова)', Харьков, 332 с.

References

1. 'Galuzevyj Derzhavnyj arhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy u Harkivs'kij oblasti (Branch State Archive of the Security Service of Ukraine in the Kharkiv region)', Fond osnovnyj, Spr.030151 (Kryminal'na sprava Smyrnova V. F.), 30 ark.
2. Kljus, PP., Paljuh, VG., Pustomel'nik, VP., 1998. 'Kuzneca ognеborceve: Oчерk istorii Har'kovskogo instituta protivopozharnoj bezopasnosti. K 70-letiju so dnja osnovanija (Blacksmith firefighters: Essay on the history of the Kharkov Institute of Fire Safety. To the 70th anniversary of the founding)', Har'kov: *Folio*, 272 s.
3. Kljus, PP., Paljuh, VG., 2006. 'Pozharnye Har'kovshhiny (ochniki, posvjashhenye 350-letiju g. Har'kova) (Firefighters of Kharkov region (full-time students, dedicated to the 350th anniversary of Kharkov))', Har'kov, 332 s.

* * *

УДК 069(477.8)«1939/1941»

**КАДРОВА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ
В МУЗЕЙНІЙ ГАЛУЗІ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ
УКРАЇНИ В 1939–1941 РР.***MUSEUM PERSONNEL POLICY IMPLEMENTED BY
THE SOVIET UNION IN THE WESTERN REGIONS OF
UKRAINE IN 1939–1941***Лавнічек М. Р.,**аспірантка історичного факультету,
Східноєвропейський національний
університет ім. Лесі Українки (Луцьк, Україна),
e-mail: melnuchuk177@gmail.com,
ORCID: <http://orsid.org/0000-0002-3468-9622>**Lavnichek M. R.,**postgraduate student of the Faculty of History,
Eastern European National University Lesia Ukrainka
(Lutsk, Ukraine), e-mail: melnuchuk177@gmail.com,
ORCID: <http://orsid.org/0000-0002-3468-9622>

Проаналізовано особливості реалізації кадрової політики радянської влади в музейній галузі на приєднаних до СРСР 1939–1941 рр. західноукраїнських землях. В дослідженні застосовані методи аналізу та синтезу, порівняння, узагальнення. В результаті цього на основі нормативно-правових актів та інших джерел виокремлено основні риси кадрової політики радянської влади, проаналізовано роль музейних кадрів в утвердженні більшовицької тоталітарної системи на приєднаній території. Охарактеризовано кадровий склад реорганізованих музейних закладів регіону, зокрема, подано його статистичну характеристику. Висвітлено основні проблеми, з якими зіткнулася радянська влада в музейній галузі регіону внаслідок кадрових перестановок, способи їх вирішення на державному рівні. Зроблена спроба змалювати узагальнюючий портрет ідеального музейного працівника комуністичної системи.

Ключові слова: західні області України, кадрова політика, музей, музейні кадри.

The peculiarities of the museum personnel policy implemented by the Soviet government on the West Ukrainian lands annexed by the USSR in 1939–1941 were analyzed. The research was conducted with the use of the methods, such as analysis, synthesis, comparison, and generalization. Based on the statutory instruments and other sources, the main characteristics of the Soviet personnel policy were singled out, the role of the museum personnel in strengthening the Bolshevik totalitarian system in the annexed territories was analyzed. The personnel composition of the reshaped museums in the region was described, and its statistical characteristics were provided. Additionally, the research elicits (1) the main problems faced by the Soviet government as the result of the personnel changes in the local museums; (2) their solutions on the state level. The study attempts to elaborate a generalized profile of the «ideal» museum worker of the communist system.

Keywords: the western regions of Ukraine, personnel policy, museum, museum personnel.

Постановка проблеми. Сучасний стан українського музейництва – результат тривалих історико-політичних процесів, пов'язаних, насамперед, з періодом перебування України у складі тоталітарної комуністичної держави – Радянського Союзу. Цей час ввійшов в історію як радянський і закріпив на багато десятиліть в музейній галузі України організаційно-управлінські кліше, яких так і не вдалося позбутися до сьогодні. Вони стосуються як державної так і внутрішньо-музейної політики, пов'язаної, зокрема з питанням формування та відбору музейних кадрів. Означені проблеми залишаються актуальними у зв'язку з сучасним переосмисленням ролі музеїв в українському та світовому соціумі, реалізацією Україною курсу

на євроінтеграцію. Тому дослідження згаданого вище питання допоможе зрозуміти причини незадовільного стану підготовки й діяльності музейних кадрів у західних областях України в радянський час не лише впродовж 1939–1941 рр., а й і у наступні десятиліття.

Стан вивчення теми. Кадрова політика партійно-державних структур УРСР стала об'єктом дослідження низки вітчизняних науковців. Проте, що стосується музейної галузі, західних областей України, зокрема, напередодні німецько-радянської війни, то означене питання так і не знайшло цілісного висвітлення в наукових розвідках.

Загалом в історіографії проблеми можна виділити дві групи праць. До першої варто зарахувати публікації дослідників радянської доби, що побачили світ, зокрема, на сторінках часопису «Радянський музей» («Советский музей»). Попри те, що публікації стосуються, здебільшого, функціонування провідних музеїв Радянського Союзу, зокрема, Москви, в них містяться рекомендації щодо ведення музейної діяльності та підбору музейних кадрів для всіх радянських музеїв. Окремі статті присвячені конкретно питанню виховання музейних кадрів [2, с. 5]. До другої відносяться праці авторів, що вийшли протягом останнього десятиліття, й стосуються діяльності окремих музейних закладів регіону. Серед них публікації І. Горака [4], Р. Дзюбана [15], С. Терського [30], та ін.

Однак, опрацювання вищезгаданих наукових публікацій не дає можливості подати цілісну характеристику та аналіз кадрового складу новоутворених у західних областях України впродовж 1939–1941 рр. музеїв, майже не розкриває суті політики реорганізації радянською владною верхівкою музейних кадрів, а також місце останніх у справі «радянської» регіону в означений період.

Мета статті – на підставі комплексного опрацювання різних груп джерел та наукової літератури проаналізувати й охарактеризувати кадрову політику радянської влади в музейній галузі західних областей України впродовж 1939–1941 рр., визначити її наслідки. Зазначена мета ставить перед собою наступні завдання: здійснити порівняльний аналіз політики Другої Речі Посполитої (і деякою мірою – міжвоєнної Румунією) та Радянського Союзу в музейній галузі, дослідити особливості кадрових перестановок у її середовищі, проаналізувати кадровий склад реорганізованих радянської владою музеїв, виокремити основні проблеми, з якими зіткнулася комуністична система та радянське музейництво в результаті відповідних кадрових змін. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що за допомогою комплексного аналізу джерела зроблена спроба висвітлити тему, яка і дотепер залишається практично не розкритою в українській історіографії.

Виклад основного матеріалу. Реорганізація музейної галузі радянською владою на початковому етапі Другої світової війни (1939–1941 рр.)

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Зборовська О. П. Організаційна розбудова Руської Православної церкви (X – XIII ст.)	7
Сорока Ю. М. Волинсько–Галицька держава періоду правління Данила Романовича	13
Русавська В. А. Інноваційний потенціал закладів гостинності українських міст XIX ст. крізь призму модернізаційних процесів	19
Берест І. Р. «Товариство поступове львівських друкарів». Роль, значення та діяльність	26
Бірьова О. Ю. Історична спадщина родини Харитоненків в с. Володимирівка	31
Лисенко М. С. Одеське товариство сільського господарства у спогадах І. Г. Палімпсестова (друга половина XIX ст.)	34
Буйгашева А. Б. Історія життя і творчість сім'ї Федосових	38
Ostanek A. A. «Nasze dzisiaj i nasze jutro na Wołyniu». Niepublikowany referat ppłk. dypl. Mariana Morawskiego na temat wizji przyszłości Wołynia w granicach II Rzeczypospolitej	41
Рудницька Л. В. Рокитнівський скляний завод в роки революції 1905–1907 рр.	49
Трейтяк Д. В. Грецька етнічна меншина на території України в 20–30–ті роки XX століття: історіографія проблеми	54
Ющенко П. А. Історична пам'ять про києво–руський спадок у державотворчих процесах Центральної Ради	59
Гриценко А. А. Симон Петлюра в оточенні соратників та опонентів (за матеріалами епістолярної спадщини емігрантів)	64
Зінкевич Р. Д., Буковський І. В. III Всеукраїнський військовий з'їзд та його значення	68
Позднякова І. С. Контроль за поширенням зарубіжної літератури як один із напрямів радянської цензурної політики у 1920–ті рр.	72
Дворкін І. В. Музейництво Наддніпрянщини періоду української революції (до 100–річчя революційних подій)	76
Литвин Н. М. Аналітичний погляд іспанських дослідників на події України в 1930–х роках (на матеріалах міжнародної конференції «Cuando Ucraniaperdio el grano y la vida» – Valencia, 2016)	80
Харламов М. І. Василь Флорович Смирнов (1881–1938 рр.) – трагічна доля помічника начальника Харківського пожежного технікуму	84
Лавнічек М. Р. Кадрова політика радянської влади в музейній галузі Західних областей України в 1939–1941 рр.	86
Куницький М. П. Збори в системі податкових платежів на теренах Райхскомісаріату «Україна» (1941–1944 рр.)	92
Дрогомирецька Л. Р., Малик А. Р. Репресії проти селян в Західних областях України в період колективізації (1944–1953 рр.)	97
Проценко Є. О. Культурні процеси на Донбасі в роки Другої світової війни: джерелознавчий дискурс	101
Костючок П. Л., Сагайдачна К. А. Пам'ять про німецьку окупацію на Березанщині	106
Силка О. С. Діяльність громадськості у подоланні дитячої безпритульності, бездоглядності та злочинності в 1942–1945 роки	111
Скопненко Б. О. Засоби персональної ідентифікації військовослужбовців 14–ї гренадерської дивізії зброї СС «Галичина»	115
Чуйко Р. В. Втрати та руйнування обласних державних архівів України у роки Другої світової війни	124
Вербицький Б. Д. Боротьба дисидентів і правозахисників за активізацію громадсько–політичного життя в кінці 80–х – на початку 90–х роках	128
Данилюк І. Ю. Науково–освітні музеї Івано–Франківської області	134
Харламова А. О. Колекція середньовічної кам'яної скульптури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна	141
Лукашенко А. І. Український менталітет та історико–культурний простір у контексті розвитку етнічного туризму та ребрендингу українського туристичного продукту	146
Михалевич В. В., Братусь І. В., Гунька А. М. Історія розвитку дитячої книги в сучасній Україні	150
Фалько С. А. Из истории военного сотрудничества в Азии во второй половине XIX в.: экспорт оружия из арсеналов Русской императорской армии на Восток (З історії військового співробітництва в Азії в другій половині XIX ст.: экспорт зброї з арсеналів Російської імператорської армії на Схід)	152
Осмоловська О. Ю., Мініч Н. П. Кальвіністська реформація в Женеві в період панування старої аристократії (1540–1554 рр.)	162
Федчук О. Б. Відображення державно–політичних традицій Кримського ханства в палацовій архітектурі Хансараю	167
Беззубенко А. В. Фундація Польсько–Чесько–Словацької Солідарності у 1990 – на початку 2000–х рр.	174
Бурачок Л. В., Бойко Н. І. Президентство Джона Кеннеді в світлі американських джерел та історіографії	178
Юшкевич В. В. Американські стратегії допомоги політичним біженцям напередодні та у перші роки Другої світової війни	182
Галаджій О. В. Американський фактор в австралійсько–китайських відносинах	187
Гахраманова З. Н. Историко–географические территории Албанской провинции Ути в раннем средневековье (Історико–географічні території Албанської провінції Уті в ранньому середньовіччі)	192
Грегуль А. О. Мітрідат/Vіевпатор і його оточення (від джерел античної доби до рецепцій в епоху відродження)	196
Радченко І. Г. Діяльність благодійних організацій у Франції в роки Голокосту: загальний аспект	201
Руднічук А. А. Особливості економічного розвитку прирейнських міст Німеччини в XIV–XV ст.	208

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

- Андреєв В. М.** Рецензія на монографію: Філас В. М. Візуальне освоєння Північного Причорномор'я останньої чверті XVIII – середини XIX ст.: джерелознавчий аналіз, Запоріжжя: Видавництво Хортицької національної академії, 2018.214
- Коваленко Н. П.** Рецензія на монографію: Орехівського В. Д. Еволюція наукових основ органічного землеробства в Україні (друга половина XIX – початок XXI ст.): монографія; наук. ред. д-р с.-г. наук, проф., академік НААН В. А. Вергунов, Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017, 550 с.216

CONTENT

HISTORICAL SCIENCES

Zborovskaya O. P. Organizational development of the Russian Orthodox church (X – XIII centuries)	7
Soroka Yu. M. Volhyn–Galician state during the reign of Danylo Romanovych	13
Rusavskaya V. A. Innovative potential of hospitality facilities of Ukrainian cities of the nineteenth century through the prism of modernization processes	19
Berest I. R. «The gradual society of Ivivprinters». Role, value and activity	26
Bir'ova O. U. Historical heritage of the Kharitonenko family in the village of Volodymyrivka	31
Lysenko M. S. The Odessa Society of Agriculture in the memoirs of I. G. Palimpsestov (the second half of the XIXth century)	34
Buigasheva A. B. Family life and works Fedorov	38
OstaneK A. A. «Our today and our tomorrow in Wolyn». Unpublished report by Lt. Col. Marian Morawski on the vision of the future of Wolyn in the Second Polish Republic	41
Rudnytska L. V. Rokitneglass factory during the revolution of 1905–1907	49
Tretyak D. V. Greece ethnic minor in the territory of Ukraine in the 20th – 30th years of the XX century: historiography of the problem	54
Yushchenko P. A. The historical memory of the Kyiv–Rus heritage in the state–building processes of the Central Rada	59
Gritsenko A. A. Simon Petliura surrounded by comrades and opponents (based on materials of the emigrants' epistolary heritage)	64
Zinkevych R. D., Bukovsky I. V. 3rd Ukrainian nationwide military congress and its value	68
Pozdniakova I. S. Control over foreign literature dissemination as one of the directions of soviet censorship policy in the 1929–s	72
Dvorkin I. V. Museum affairs in Ukrainian revolution period (in dedication to the 100–th anniversary of the revolutionary events)	76
Lytvyn N. N. Analytical view of Spanish researchers in the event of Ukraine in the 1930s (on the materials of the international conference «Cuando Ucraniaperdio el grano y la vida» – Valencia, 2016)	80
Kharlamov M. I. Vasily Florovych Smirnov (1881–1938) – a tragic fate of the assistant chief of the Kharkiv fire–fighting technical school	84
Lavnichek M. R. Museum personnel policy implemented by the Soviet Union in the western regions of Ukraine in 1939–1941	86
Kunytskyi M. P. Fees in the system of tax payments in the territory of the Reichskommissariat «Ukraine»	92
Drogomyretska L. R., Malyk A. R. Repressions against the peasants of western Ukraine during the collectivization period of 1945–1952	97
Protsenko Y. O. Discourse of sources about cultural processes in Donbass region during the Second World War	101
Kostyuchok P. L., Sahaydachna K. A. German occupation on the territory of Berezhany district	106
Sylka O. S. Public activities in overcoming child homelessness, homelessness and crime in 1942–1945 years	111
Skopenko B. O. Personal identification tags of servicemen of the 14th Grenadier SS Division «Galicia»	115
Chuiko R. V. Loss and destruction of regional state archives of Ukraine during the Second World War	124
Verbytskyi B. D. The struggle of dissertations and human rights creators for activation of public–political life in the end of the 80's - at the beginning of the 90th century	128
Danylyuk I. Yu. Scientific and educational museums of Ivano–Frankivsk region	134
Kharlamova A. O. Collection of medieval stone sculpture of V. N. Karazin Kharkiv National University	141
Lukashenka A. I. Ukrainian mentality and historical and cultural space in the context of development of ethnic tourism and rebranding of Ukrainian tourism product	146
Mikhalevich V. V., Bratus I. V., Gunka A. M. History of development of children's book in modern Ukraine	150
Falko S. A. From the history of a military cooperation in Asia in the second half of the XIX century a weapon export from Russian imperial army arsenals to the East	152
Osmolovskaya O. Yu., Minich N. P. Calvinistic Reformation in Geneva during the reign of the old aristocracy (1540–1554)	162
Fedchuk O. B. The reflection of the state–political traditions of the Crimean Khanate in the palace architecture of Hansaray	167
Bezzubenko A. V. Foundation of Polish–Czech–Slovak Solidarity in 1990–2000's	174
Burachok L. V., Boyko N. I. John Kennedy's presidency in the world of American sources and historiography	178
Yushkevych V. V. American strategies of relief to political refugees before and at the beginning of WWII	182
Haladzhi O. V. American factor in Australian–Chinese relations	187
Gahramanova Z. N. Historical and geographic territories of the Albanian province of Uti in the early medium–term	192
Hrehul A. O. Mithridates Vleupator and his inner circle (from the ancient sources to receptions of the renaissance)	196
Radchenko I. G. Activities of charitable organizations in France during the Holocaust: a general aspect	201
Rudnichuk A. A. Features of the economic development of the Rheinland cities of Germany in the XIV–XV centuries	208